

Iraken bonba atomikoa: oraingoz ametsa

Azken urteetan indar nuklearra garatzeko ahaleginetan ari da Saddam Hussein

Saddam Hussein arma nuklearrik lortzeko gauza den ala ez, horixe da Mendebaldearen kezketariko bat Ekialde Erdiko krisi luze honetan. Oraingoz, ez dirudi bonba atomikoa duenik. Hala ere, frogatuta dago Irakek indar nuklearra garatzeko ahaleginak egin dituela azken urteetan.

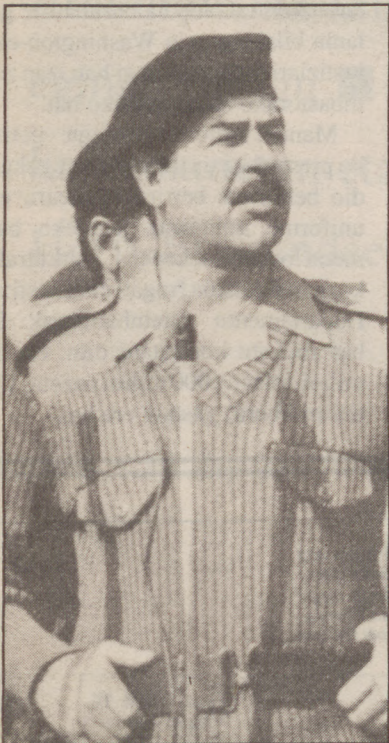
LUIS FERNANDEZ / DONOSTIA

Azaroan, James Baker EEBBko Estatu idazkariak Irakek laister bonba atomikoa izan lezakeela esan zuen. Aldi berean, Pentagonoko adituek ere antzerako komentarioak egin zituzten, prentsak azkar asko hedatutakoak: urtebeteren buruan, Bagdaden ahalmen nuklearra mehatxu erreala izan daitekeela.

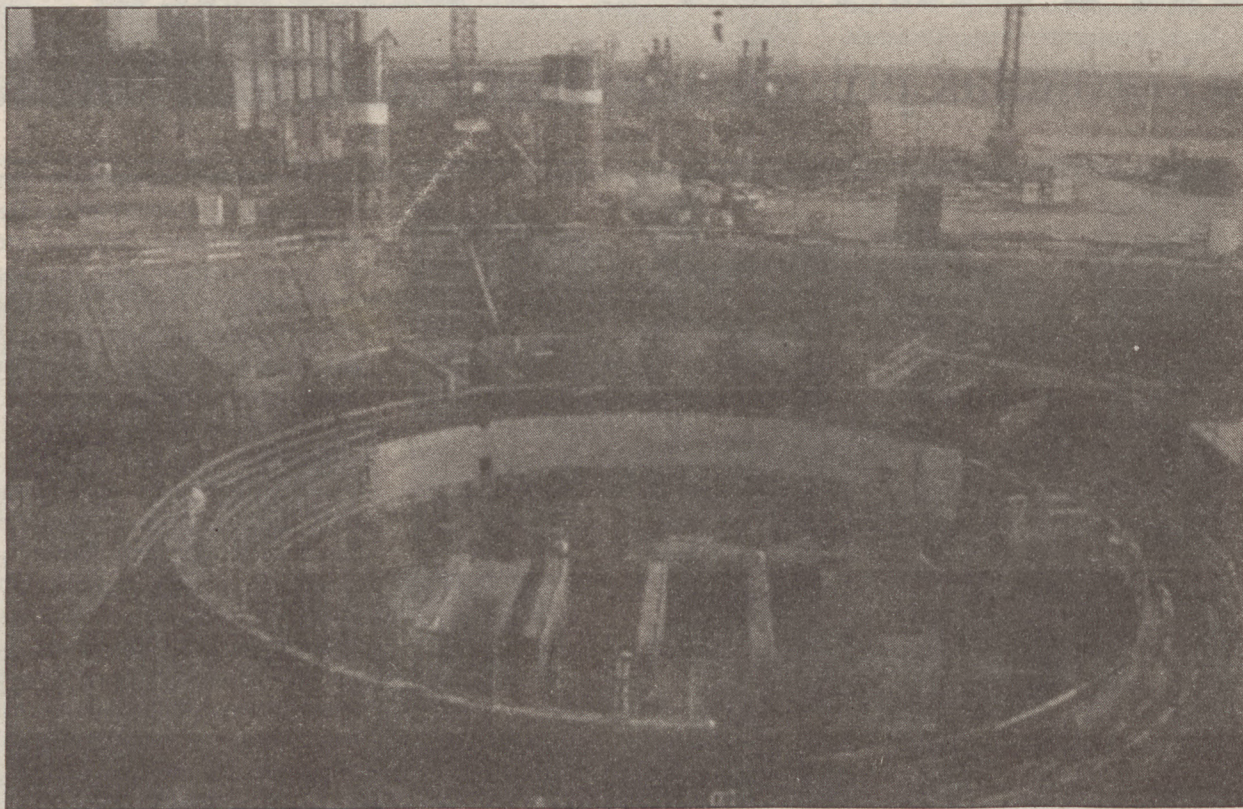
Energia Nuklearraren Nazioarteko Agentziak (ENNA) gezurtatu egin zuen Estatu Batuek zabalduetako berria. baina prentsan ez zuen oihartzuna izan, Nazio Batuek indar erabilera baimentzeko gertu ziren momentuan. ENNAko batzorde batek, hain zuzen, Irak bisitatu du azaroan han dauden ikerketarako bi erreaktore nuklearrak aztertzeko, eta atera duten konklusioa negatiboa izan da: Bagdad ez da gai oraingoz arma atomikorik garatzeko.

Nazioarteko erakunde horren gezurtapenak, hala ere, ez zuen prentsan iparramerikarren oharrek adinako ohiartzunik jaso, hain zuzen, Nazio Batuek indar erabilera baimentzeko gertu zueden momentuan izan bait zen. Saddam Husseinek behin eta berriro botatutako meha-

✓ **Pentagonoak zabaldu zuen berria:** urtebeteren buruan, Bagdaden ahalmen nuklearra mehatxu erreala izan daitekeela.

Saddam Hussein.

Osirak-eko zentral nuklearra eraikitzen ari zireneko irudia. 1981ean bonbaketatu egin zuen Israeliek.

txuek ere, beti airean utzi izan dute aukera nuklearraren intsinuazioa. Batez ere, Israel arma berri batez birinduko zuela iragarri zuenean (Jerusalemeko sarraskiaren ondoren).

OSAGAIK LORTZEKO BIDEAN Oraindik potentzia nuklearra ez den arren, Irak aspaldi ari da garatzen plangintza atomiko militarra. Bagdad hegoaldean zentral nuklearra eraikitzen ere hasi ziren, Osirak-en, baina Israeliek aidezko eraso baten bitartez deuseztatu egin zuen hura 1981ean.

Saddamen proiektuetan atzerakada suposatu zuen israeliarren eraso hark, baina plangintza militarra ez zen gelditu. Leonard Spector espertu iparramerikarraren arabera, 1982an Italiaren bidez, plutonioa erosten saiatu zen Irakeko erregimena.

DISEINUA. Gaur egunean, bonba nuklearra egiteko beharrezkoak diren printzipioak eta prozedurak nahiko ezagunak dira arlo zientifiko eta militarrean. Seguruenik Irakek badauka honezko bonbaren diseinua, Pakistanen bidez lortuta. Ez da segurua ea Pakistanek lortu duen ala ez, baina hauxe da bonba atomikoa garatu izan zezakeen nazio islamiar bakarra.

URANIO ABERASTUA. Alemaniako enpresa batek uranio aberastua egiteko balio zezaketen zentrifugadora erraldoi saldu zizkion Iraki 80eko hamarkadaren hasieran. Hamar bat kilo izan ditzake Bagdadek, Time aldizkariaren arabera, baina horrekin bonba bakarrerako heltzen zaie bakarrik. Gehiago egiteko isotopo-separatzaile beharrezkoak ote dituzten zalantzan jartzen zuen Time-k, aurtengo apirilean kaleratutako txosten batean.

PLUTONIOA. Ez dirudi posible. Plutonioa egiteko erreaktore nuklearrak behar dira. Irakek ia eraiki zuen zentral nuklear bat, Osirak herrian, baina amaitu baino lehenago Israeliek birindu egin zion Israeliek airez bonbaketatuz (1981). Orain ikerketa zientifikorako bi erreaktore txiki dauzkate Bagdaden, baina ez dira gauza plutonioa egiteko.

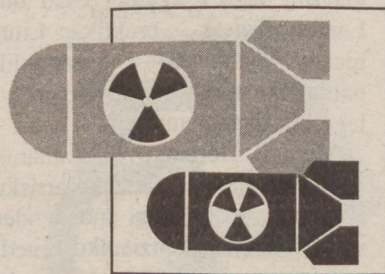
TRITIOA. Neutroiak sortzeko erabili ohi den osagaia da,

✓ **Aurtengo martxoan, Londreseko aireportu batean Bagdaderuntz zihoazen detonatzaile elektroniko batzuk harrapatu zituzten.**

1989an Alemanian jakinarazi zenez, 80ko hamarkadaren hasieran enpresa aleman batek ('H + H' delakoa) uranio aberastua produzitzeko ultrazentrifugadorak saldu zizkion Iraki. Makina horiekin bonba atomikoak egiteko beharrezkoa den gai hori ekoiztu ahal izan dute, baina ez kantitate handia, espertuen eritziz. Azkenik, aurtengo martxoan, Londreseko aireportu batean Bagdaderantz zihoazen detonatzaile elektroniko batzuk atzeman zituzten; antza, bonba nuklearretan erabilgarriak.

Bagdadek gezurtatu egin zuen aparailuok horretarako zirenik, baina bidali zituen enpresa iparramerikarreko arduradunak atxilotu egin zituzten Estatu Batuetan, San Diego hirian. Oraingoz, fabrikatu ahal izan dituzten misilekin, bonba garraiatzeko sistimak eskura dauzka Saddamek, baina bonba bera egiteko elementu asko falta zaizkio. Momentuz, Ekialde Erdiko potentzia nuklear bakarra Israel da, eta ez dirudi beste antzerako indar arabiarrik onartuko luketenik israeliarrek.

Bonbarako behar duzun guztia

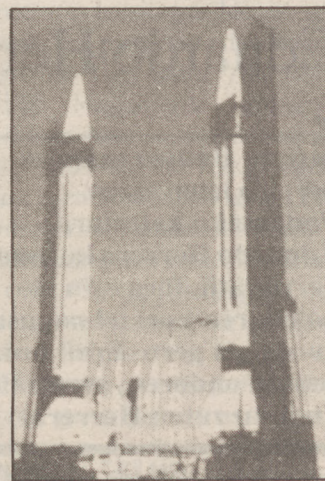
beharrezkoa bonba atomiko bat egiteko. Momentuz ez dirudi produktu hau ekoizteko gaitasun industrialak dutenik irakiarrek.

DETONATZAILEAK. Bonbak ez-tanda egin dezan behar diren aparailuak. Bonba atomikoek oso detonatzaile konplexuak behar dituzte. Makina hauek egiteko erabili daitezkeen sistima

elektroniko batzuk harrapatu zituen polizia britainiarak Londreseko aurtengo martxoan. Aparailuak Irakeruntz bidali behar zituzten hegazkinez, baina operazioa bertan behera bota zuten. San Diegoko (EEBB) enpresa batek bidali zizkion aparailuak Saddam Husseinari.

LANTEGIAK. Osagai guztiak eduki arren, bonba bera egiteko langintza prozesua oso konplexua da. Iraken azpiegitura industrialak ez dago oso aurreratua, baina urte askotan Mendebaldearen laguntza teknologiko eta industrialak izan du Saddam Husseinek. Baliteke industria gai izatea dagoeneko prozesu hau aurrera eramateko.

JAURTITZEKO SISTIMA. Bonba egin eta gero, bota egin behar. Hegazkin bonbaketariak badauzka Irakek, Frantziari eta Soviet Batasunari erositakoak. Misilak ere bai, Scud-B sovietarrak (eraldatuak eta hobetuak). Hala ere, misilen kasuan, bonba misilean sartzeko kapsula berezi batzuk, buru nuklearrak, egin behar dira.

Scud-B misilak.

Misil irakiarren katalogoa

L. F. / DONOSTIA

Osirak-eko zentral nuklearra 1981an birindu eta gero, Saddam Hussein, misil militarrek garatzen hasi zen, eta baita praktikan frogatzen ere hamar urtez Iran-ekin izan duen gerran. Misil hauek bonba arruntez, kimikoz edo nuklearrez horni daitezke.

Soviet Batasunari ehundaka erositako Scud-B misilak (300 km. raino hel daitezke) eraldatu eta hobetuz, eraman zuen aurrera bere programa balistikoa Bagdadeko erregimena. Scud-B hauek 50eko hamarkadako 'mastodonte' zahar batzuk dira, 300 kilometrotaraino hel daitezkeenak eta sovietarrek dirua irabazteko hirugarren munduan harrika saldu dituztenak.

Oinarri bezala misil sovietarra hartuz, Irakek modelo berriak ekoiztu ditu, kasu askotan Mendebaldeko teknologia enpresen laguntzaz. Moeta honetako lehen misil irakiarrek, Al Hussein modeloak, 650 kilometrotaraino hel daitezke, eta Iranen kontra asko erabili zuten. Teheran hiriburuan bakarrik, 200 baino gehiago erori ziren halakoak. Ondoren, 1989ko maiatzean, beste makina berri bat sortu dute: Al Abbas (900 kilometrotaraino). Hau ez dute frogatu gerran, baina Israeleraino heltzeko gauza bada.

Beste misil bat, Al Abid izenekoa, badu Bagdadedk, baina garatzen oraingoz. Ez da ezagunegia proiektu hau, baina helburua 1.500 edo 2.000 kilometrotaraino hel daitezkeen aparailua sortzea da. Urrian, israeliarrek Jerusalem 21 palestinar hil eta gero, Saddam Husseinek misil berri bat zeukala iragarri zuen, Al Hijara ('Harria', Intifadaren omenez), baina Al Abid proiektu amaigabearen izen berri bat dirudi, mehatxu erreala baino.